

Ana
Plosnić
Škarić

Svježā promišljanja Duknovića i njegova doba

Ivan Duknović i krugovi njegove djelatnosti

Međunarodni znanstveni skup,

Split, 27. – 28. 9. 2010.

Međunarodni znanstveni skup “Ivan Duknović i krugovi njegove djelatnosti” održan je u sklopu Dvadeset i druge knjige Mediterana, u organizaciji Književnog kruga Splita i Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Povod skupu bilo je obilježavanje petstote godišnjice Duknovićeve smrti. Okupio je istraživače iz Hrvatske, Italije i Mađarske te je bio prigoda za razmjenu razmišljanja i spoznaja koje su sazrijevale u proteklih osamnaest godina, od posljednjega međunarodnog skupa posvećenog tom umjetniku, održanog 1992. godine u Trogiru.

Uza skup je tiskana knjiga sažetaka s proslavom iz pera Igora Fiskovića, kojem je pripala i čast da održi uvodno izlaganje. Sažeto prikazavši povijest istraživanja Duknovićeva djela akademik Fisković iznio je pregled kiparova opusa i životnog puta razloživši aktualnu problematiku vezanu uz toga našeg istaknutog umjetnika, čime je uspostavio okvir za daljnje rasprave. Te su rasprave obuhvatile cijeli niz promišljanja i propitivanja slabije poznatih segmenata kako Duknovićeva opusa tako i njegovoga životnog puta te društvenih okolnosti koje su ih odredile, potom sudbine pojedinih njegovih djela i njihove recepcije u povijesnoumjetničkoj historiografiji te naposljetku i šire problematike umjetničke produkcije vremena u kojem je živio.

Kao svojevrstan uvod izlaganjima koja problematiziraju pojedine segmente kiparova djelovanja u Italiji, Maria Giulia Aurigemma (Rim) dala je pregled istraživanja opusa Ivana Duknovića te njegovog mjesta u rimskom

quattrocentu od strane talijanskih povjesničara umjetnosti s početka 20. stoljeća. S obzirom na još uvijek nerazjašnjene okolnosti dolaska mladog Duknovića u Rim, Jadranka Neralić (Zagreb – Rim) govorila je o odnosima trogirske crkve s papinskom kurijom u 15. stoljeću, upozorivši na istaknute trogirske svećenike koji su svojim ugledom i vezama bili u mogućnosti pomoći mladom klesaru. Marko Špikić (Zagreb) razmatrao je status mladog umjetnika u papinskim kurijama sedamdesetih godina tog stoljeća u kontekstu historijskog i kulturnog ambijenta onodobnog Rima te tadašnjih suvremenih teorijskih promišljanja kiparske umjetnosti, a koji su utjecali na njegovo formiranje. Francesco Negri Arnoldi (Rim), govoreći o Duknovićevu plodonosnom boravku u Rimu, zaključio je da je opus tog umjetnika jedan od najznačajnijih doprinosa rimskom renesansnom kiparstvu. Kao njegovo ponajbolje djelo istaknuo je grobnicu pape Pavla II. ponudivši i novi prijedlog njezine rekonstrukcije. Johannes Röhl (Rim) iznio je tezu o “jadranskom stilu” 15. stoljeća koji je Duknović ne samo usvojio, nego i promijenio. To je razmišljanje iznjedrilo pitanje o mogućem postojanju klesarske radionice pod Duknovićevim vodstvom u blizini Rima, a Röhl je na odabranim primjerima problematizirao i radioničku djelatnost općenito – pitanja međusobnog odnosa radioničke uniformnosti i individualnosti pojedinog umjetnika te stila nekog područja kao i stila razdoblja.

Romano Cordella (Norcija) podsjetio je na dokument iz Norcije iz 1469. godine – točnije

ugovor koji je *magister Ioannes Stefani de Treuni de Almatia*, *magister intagli lapidum* sklopio za izradu oltara Madonna della Palla u crkvi San Giovanni di Norcia. Upozorio je i na arhivsku vijest koju su nedavno objavili Caterina Comino i Fabio Iambrenghi, stručnjaci iz Norcije, a koja doprinosi formiranju točnije slike tog Duknovićeva djela prije njegove preinake s početka 17. stoljeća.

S posebnim zanimanjem dočekano je izlaganje Francesca Cagliotija (Napulj) o Duknovićevu boravku i djelovanju u Veneciji krajem 15. stoljeća. Majstor je, naime, 1498. godine ugovorio sa Scuolom di San Marco izradu oltarne pale u kararskom mramoru, točnije triju ploča s ukupno sedamnaest likova svetaca u prirodnoj veličini. Nakon što je dovršio dvije trećine reljefa, bratimi su ga, nezadovoljni, odbacili i poništili narudžbu. Neuspjeh tada već priznatog i zrelog umjetnika istraživači su različito obrazlagali. Caglioti je predstavio tri do sada neobjavljene mramorne ploče, uzidane na pročeljima vile na Punta San Vigilio na Lago di Garda, koje je sâm otkrio prije nekoliko godina. Budući da dimenzijama, materijalom i tematikom ploče odgovaraju podacima iz dokumenata, Caglioti u reljefima, usprkos preklesavanju potkraj *cinquecenta*, prepoznaje stil Ivana Duknovića. Lorenzo Finocchi Ghersi (Milano) također je svoje izlaganje posvetio problematici toga Duknovićeva neuspjeha, a moguće je razloge odbacivanja njegovih reljefa razmatrao propitivanjem umjetničke klime u onodobnoj Veneciji, posebno se osvrnuvši na stilske razlike između Duknovića te Tulija i Antonija Lombarda.

Prijedlog za novu atribuciju – ali ujedno i još jednu destinaciju našeg umjetnika – iznio je i Miljenko Domijan (Zagreb), ukazavši na pojedine javne i sakralne spomenike gradića Pitigliana u središnjoj Italiji, prepoznajući na njihovoj arhitektonskoj dekoraciji Duknovićeve dlijeto.

Péter Farbaky (Budimpešta) iznio je pregled sačuvanih Duknovićevih djela u Mađarskoj. Smatra, međutim, da je glavni razlog njegovog dolaska bila narudžba za

izradu nadgrobnog spomenika za Matiju Korvina u bazilici u Fehérváru (mjestu ukopa mađarskih kraljeva), djelu koje umjetnik nikada nije dovršio.

Josip Belamarić (Split) osvrnuo se na Duknovićeva djela u Trogiru, nastojeći preciznije odrediti vrijeme njegovog zadržavanja u zavičajnom mu gradu te je zaključio da je umjetnik ondje boravio i djelovao i prije i poslije boravka u Mađarskoj. Radoslav Bužančić (Split) razmatrao je Duknovićev rad u kontekstu ranorenesansne arhitekture tog grada, uvelike obilježene djelovanjem Nikole Firentinca. U tom smislu posebno je analizirao Duknovićev udio u oblikovanju Velike palače Cipiko i kapele Sv. Ivana. Izložio je i nove spoznaje vezane uz kipara Jakova, koji je u historiografiji zabilježen kao jedan od onih koji su djelovali na dvoru u Budimpešti, pripisujući mu preoblikovanje Cipikova kaštela. Ivo Babić (Split – Trogir) zorno je predočio Duknovićeve specifične oblikovne principe te je u tom svjetlu preispitao neke sporne atribucije, pripisujući mu reljef s portretom humanista u Maloj palači Cipiko te onaj s grbom roda Lucić. Analizirao je i ornamente na portalu Lucićeve palače, nalazeći ih bliskima onima na drugim Duknovićevim radovima. Danka Radić (Trogir) upućuje na štit u ruci Duknovićeva *putta* površina kojeg je, sa stano- višta heraldike sasvim neuobičajeno, izlomljena te umjetniku pripisuje i druge reljefe štitova slično oblikovane površine, sačuvane na javnim i privatnim građevinama u Trogiru. Ana Plosnić Škarić (Zagreb) je, polazeći od novih arhivskih spoznaja, preispitivala atribucije i datacije arhitektonske plastike Male palače Cipiko, napose dijelova s formalnim obilježjima renesansnog stila, ukazujući na mogućnost sudjelovanja samog Duknovića u njezinom preoblikovanju.

Istaknutu ulogu u širenju rane renesanse u Hrvatskoj, napose u dijelu sjevernog Jadrana, imali su, osim Duknovića, i drugi umjetnici koji nakon smrti Matije Korvina 1490. godine napuštaju Mađarsku. Jedan od njih bio je i klesar dugo vremena nazivan Majstrom mramornih Madona, u novije vrijeme

prepoznat kao firentinski kipar Gregorio di Lorenzo. Ivan Matejčić (Poreč – Rijeka) uspoređivao je di Lorenzove kipove iz Senja i Vinodola s ostalim djelima tog umjetnika razasutima po svijetu te je predložio da mu se atribuiraju i dva do sada neobjavljena reljefa s heraldičkim obilježjima iz Baške. Također je upozorio i na dva reljefa s grbovima i sveto-hranište u Senju, sličnih stilskih osobina, ali slabije kvalitete izvedbe. Smatra ih djelom nekog od majstora koji je također djelovao na Korvinovu dvoru, a na skupu je iznio argumente po kojima ih je moguće datirati u vrijeme prije boravka Gregorija di Lorenza u tom gradu. Marijan Bradanović (Rijeka) prezentirao je prikupljeni, do sada mahom neobjavljeni materijal – kipove i arhitektonsku plastiku renesansnih stilskih obilježja – razasut na području Senja, Vinodola i sjeverno-jadranskih otoka Raba, Cresa i Krka. Na tom materijalu analizira kretanja majstora i tijekom recepcije renesanse, počevši od utjecaja majstora budimskog kruga te novih prijedloga za Petra Trogirana, preko djelovanja radionice creskog majstora Franje pa sve do uvoza gotovih izrađevina iz radionice Andrijića s Korčule.

Predrag Marković (Zagreb) svoje je izlaganje posvetio problematici definiranja opusa nekoliko majstora – Ivana Pribislavića, Radmila Ratkovića i Petra Berčića – koji su se, zahvaljujući svojoj vještini, uspjeli istaknuti među učenicima i suradnicima Jurja Dalmatinca te su im u drugoj i trećoj četvrtini 15. stoljeća u Šibeniku bile povjereni i neke zahtjevnije narudžbe. Preispitujući dosadašnja mišljenja ponudio je i nove atribucije za pojedina djela.

Ivana Prijatelj Pavičić (Split) analizirala je alegorijske prikaze kreposti i mana na minijaturama Kodeksa Bucchija (1466.) komparirajući ih s prikazima istih u skulpturi druge polovice 15. stoljeća te postavljajući pitanje nije li izgubljena minijatura s prikazom Nade bila nalik skulpturi koju je izradio Duknović.

Sudionici skupa ponudili su, dakle, pojedine prijedloge za nove atribucije te cijeli niz svježih promišljanja o Duknovićevu opusu i naravi umjetničke produkcije njegovog doba. Mnoga pak pitanja iznesena u proslovu i dalje su ostala otvorena te vjerujemo da će i ovaj skup biti poticaj za njihovo daljnje istraživanje. ✕